

(17) Canon. 7. miri multo minus placet q̄ ille in cuius locū subrogatus est
Nam ille tacebat ueritatem, quae uidebatur necessario explicanda, hic
uero eandem ueritatem tacet, et multa ambigua et difficilia inuoluit
qua non incidenter, sed praemissa diligenti Theologorum disputatione
et Patrum conquisitione essent definienda. Primum, in eo non definitur
Episcopus esse institutus a Christo, sed Christum instituisse ut essent
in Ecclesia Epi: haec aut sunt ualde diuersa. Nam si Christus nullū
instituit sacramentum, sed eorum institutionem Ecclesiae commisit
uerū diceretur Christum instituisse ut essent in Ecc. sacramenta
falso uero Christum instituisse sacramenta. Dicere ergo Christum instituisse
ut essent Epi in Ecc. perinde est ac si dicatur Christum Petro commisisse
at eius successoribus ut instituerent Ep̄os, definitur ergo his uerbis
opinio Cardinalis de currecremata, quae ab schola Theologorum ex
glosa hactenus exulabat.

Demde cum dicitur Episcopus Presbyterus esse superiores non ex
plicatur quo iure, si intelligitur humano fauet haereticis, et ferit
Catholicos; si diuino, taceri non debet, ut manifesti feriantur haereticis
contrarium dogmatizantes

Praeterea illa uerba (eos cum in partem sollicitudinis a Pont. Rom.
eius in terris uicario assumuntur non esse ueros et legitimos) et
cum uniuersalia sint excludunt a uera ratione Episcoporum Titum
et Thimotheum, qui assumpti sunt a Paulo, cui y, qui uidebantur
columnae esse, ut ipse gloriaretur nihil contulerunt, uersus eis,
dem uerbis damnatur opinio quorundam Theologorum doctū
Apostolos accepisse a Christo potestatem instituendi sibi successores
quibus eadem potestas tradita est, reseruatam tamen esse uis hoc
a sumis Pont. haec inquam, opinio damnatur maudita, et mdis,
cussa

Accidit ad haec quod illa uerba ambigua sunt. Siquidem duplex
possunt facere sensum; alterum, ut illis significetur summum
Pont. assumere Ep̄os ad particulares Ecclesias, cum particula,
si sollicitudine, et non cum plenitudine potestatis, quam

solus ipse in tota habet Eccl^a et hic sensus uerus est, et Catech^{us}
in quo accipienda sunt uerba illa si quando apud Patres referuntur.
Alter sensus est, quod tota Ecclesiae sollicitudo soluitur
et eius successoribus a Christo commendata est, a quibus Epⁱ in
sollicitudinis assumuntur, et hic sensus est de quo inter Patres
controversatur. quidam enim adherentes sententiae Card. de Turre
cremata dicunt soli Petro cum suis successoribus datas esse
immediate a Christo clauis Eccl^a, atq; solum ipsum constitutum
esse ab eo Eccl^a sua pastorem, ea potius ratione, quia soli dicitur
est Tibi dabo clauis Regni & pasce oues meas & ipsum uerum
spiritu sancto afflatum in partem sua sollicitudinis Ep^{os}
sumpsisse, qui uice sua, et tanq; eius uicarij particulares
gubernarent, ac proinde liberum esse summo Pont. sine quacumq;
causa restringere Epⁱ potestatem, eum suspendere,
omnino priuare, sicut in lib^{erum} est tollere uicarij
sine ulla eius, aut Eccl^a mea iniuria, et hinc est quod non
admittant Ep^{os} esse institutos de iure Diuino, presbyteros
superiores nisi addatur quatenus ad potestatem confirmandi
et conferendi ordines attinet.

Aly uero Patres dicunt illis uerbis tibi dabo clauis & pasce
oues meas & datam esse Petro, et eius successoribus in Eccl^a
plenitudinem potestatis. sed negant solum illum constitutum
fuisse a Christo pastorem in Eccl^a, aut soli datas fuisse clauis
asserentes quod quemadmodum Christus instituit Pet^{rum}
Eccl^a Pont. max^{imum} cum potestatis plenitudine perpetuo in
eius successoribus duratura. et quemadmodum instituit
72 discipulos sacerdotes cum potestate sacerdotali in suc-
cessores transitura, ita instituisse reliquos Apostolos
Ep^{os}, cum potestate Ep^{iscopali} in eorum successoribus usq; in fine
saeculi duratura, et inde contendunt absolute, et sine dubitatione
esse institutos a Christo, esse tam Catholicam ueritatem
q; est summum Pont. et sacerdotes esse institutos a Christo
cuius sententia tanq; certa, et indubitata, et s. scriptura, et
Patrum consone me subscribo.

129

Et ut dilucide punctus controversiae appareat, separabo eam
quibus omnes conveniunt ab his, in quibus dissentiunt, primo
certum est quidquid fuerit in primitiva Ecc^a tempore Apostolorum
nunc nullum esse verum, et legitimum Ep^o nisi is a summo
Pont. ecclesiae proficiatur, sed eum qui alia via sibi assume-
ret ecclesiam, quia non intrat per ostium, non pastorem,
sed furem esse, et latronem.

Secundo certum est sum. Pont. iure Divino esse ceteris Ep^{is}
superiorem, habereq^{ue} in Ecc^a plenitudinem potestatis, atq^{ue} ea
ratione posse cuiuscumq^{ue} Ep^o iurisdictionem ex causa mode-
rari, et omnino tollere, si id iudicaverit in edificationem
ecclesiae esse. Nam in destructionem nulla est a Christo data
potestas.

Tertio certum est q^{uod} quando Pres^{es}, qui posteriorem tinentur
sententiam, dicunt Ep^{os} iure Divino esse institutos non ita
desipiunt, ut dicere velint, Sp^{em} sanctum, per aliquem
caminum, ut a quodam R. Pre^{te} dicebatur, descendisse
ut poneret eos Ep^{os} regere ecclesiam Dei, neq^{ue} a Christo quem ad-
modum Paulum fuisse vocatos. sciunt enim q^{uod} postq^{uam} Christus
Redemptor n^{ost}er ascendit in caelum per homines carne vestitus
ecclesiam suam gubernat, cum quibus se futurum usq^{ue} ad
consumationem saeculi pollicitus est. Non ergo ignorant se
ecclesiarum suis fuisse profectos per sum. Pont. tanq^{uam} per Vica-
rium Christi, et eius ministrum. sed dicunt se h^{ab}ere Ep^oalem
dignitatem sicut ordinem sacerdotalem immediate a Christo
tanq^{uam} a causa principali, et huius dignitatis institutore
eandem vero h^{ab}ere immediate a sum. Pont. tanq^{uam} a causa
ministeriali dissentientes ab eis qui dicunt se institutos a
Christo mediate, a summo vero Pont. immediate, tanq^{uam} a
causa secunda sicut immediate homo generatur ab h^{ab}ere
mediate vero a Deo qui Simoni dedit virtutem generando.

His praelibatis, accedamus iam ad probandum quod non
soli Petro cum suis successoribus datae sint claves ecclesiae

immediate a Crō, nec solus fuerit ab ipso Eccl^a pastor con-
et ut hoc semel dicamus, ne sit opus uerba inuolare, quod
uerbis Tibi dabo clauēs et Crōs Petro promisit illis.
ones meas et exhibuit, si igitur probauero alys a Petro
Crōm clauēs dedisse probauero etiam alios pastores con-
luisse, et e conuerso

Quod autē non soli Petro dederit clauēs tam certum est, ut si quis
illud pertinaciter negaret esset hereticus cum iam sit ab Eccl^a diffini-
tum in cone^o. Lateranē et habetur in c. firmiter de sum. Trōm. et
fide Cath. cuius uerba sunt hoc sacramentum id est Eucharistia,
potest conficere nisi sacerdos ritē ordinatus secundum clauēs ecc^l
quas ipse contulit apostolis, et eorum successoribus Iesus Crōstus
dilturos hie sermonem fieri de potestate ad ordinandum quam no-
negant Epōs hie a Crō immediate, sed reuera Cone^m non dicit
ipsis a Crō clauēs esse collatas p̄cise ad ordinandum, sed ab-
lute, et sine limitatione dicit clauēs Eccl^a Ap̄tis et eorū successorū
esse collatas, nec Ap̄tis ut ipi fatentur datae sunt clauēs solum
ordinandum sed etiam ad gubernandum. ergo idem censendum
est de eorum successoribus q̄q̄ mihi satis est probasse clauēs
quas Crōs promisit Petro. promisit enim etiam clauēs ad
ordinandum non soli Petro datas fuisse quod confirmatur
p̄tas consecrandi Eucharistiam retinendi et remittenti
cata quam sacerdos habet immediate a Crō ad clauēs illas
pertinet, de quibus Dominus Petro tibi dabo clauēs ergo
soli Petro Crōs promisit clauēs dedit etiam sacerdotibus
secundum mensuram donationis suae.

Secundo probatur non solum Petrum fuisse a Crō Eccl^a
pastorum constitutum, ex Ap̄to ad Ep̄res. 4. ipse inquit pos-
quosdam quidem Ap̄tos quosdam Euangelistas quosdam p̄p̄s
alios uero pastores et doctores et nec est euasio dicere
Paulus dicit Crōm fecisse quod eius uicarius fecit. primo
potest Crōs epōs sicut sacerdotes instituisse quibus ergo
uerba

verbis Apstus ita factum esse significantius explicari potuisset
 et alii ipse possunt dici. deinde falsum est dicere Crm instituisse
 sacramentalia consecrationem templorum qm, eius vicarius fecerit
 quia effectus attribuuntur causis secundis. Ergo si Petrus tamq
 causa secunda instituit Crm, falsum dixisset Paulus dicendo
 ipsum Crm eos in Ecc^a potuisse quod nefas est dicere. Praeterea
 ipse Crm immediate posuit in Ecc^a sua Apstos prophetas, et
 Evangelistas ergo ipse immediate posuit pastores, et doctores.
~~quis enim audeat ita contorquere cum eodem tenore Paulus~~
~~de omnibus his gradibus loquatur quis enim audeat ita con-~~
~~torquere scripturam, ut dicat Crm immediate posuisse in Ecc^a~~
~~Apstos, prophetas, et Evangelistas, mediati vero pastores et docto-~~
~~res cum eodem tenore Paulus de omnibus his gradibus loquatur.~~
~~quis praeterea audeat dicere non esse Divinam institutionem~~
~~quod Paulus Crm fecisse assererat, cum vis Divinum sit~~
~~quod condidit Deus sine peccati, sine per alium promulget~~
~~neq; sacra Theologorum aliam distributionem iuris Divini~~
~~agnovit, nisi in positivum, et naturale.~~

Basil. de vita solitaria ca. 13. hoc inquit ab ipso Sr^o docemus
 qui Petrum post se Ecc^a suae pastorem constituit Petre enim,
 inquit, amas me? pasce oves meas, et consequenter omnibus pa-
 storibus et doctoribus eandem potestatem tribuit absolute dicit
 Petrum pastorem constituisse, absolute dicit omnibus pastoribus
 eandem potestatem tribuisse. ergo utrisq; immediate non enim
 fas est sic dividere Patrum sententias ut eadem clausula
 in varios, et diversos sensus torqueatur, nulla cogente
 scriptura, aut Ecclesiae distributione.

Leo magnus serm. 3. in anniversario assumptionis suae ait
 cum dixit Crm Petro tibi dabo claves intransiit in alios
 Apstos vis potestatis huius, et ad omnes Ecc^a principes decreti
 huius constitutio ^{immediate} co'meavit in Apstos aut vis illius potestatis
 immediate transiit ergo ad omnes Ecc^a principes decreti
 huius constitutio immediate co'meavit. Non enim est cur alteru
 membrum eiusdem clausulae immediate alterum vero mediate

intelligatur. neq; est aspernandum quod Leo magnus Ep^{us} Eccl^e
principes appellet, quem secutus est Hilarius ad literam expli-
cans illa uerba Matthei, quis pater est fidelis seruus, et pater
quem constituit d^{ns} et ubi Ep^{us} principes appellat, et constitutus
esse a D^{no} super familiam suam interpretatur. nunq; aut^{em} illi
scilicet Pres, praesertim Leo eos principes Eccl^e appellasset si suos
uicarios agnouisset, neq; ut alias dicebamus summi Pont. ceteri
Ep^{os} fratres, et coep^{os} nuncuparent, et uicissim ab ipsis nuncuparentur
si ab ipsis sicut legati haberent potestatem. nam quam
nunc Ep^{us} qui sum. Pont. fratrem, et coep^{um} appellaret fortasse
ut quidam Ep^{us} pater dicebat, risum faceret, quia loquendum
est ut multi tamen certus sum Ciprianum suo seculo risum
non fecisse, quia B. Cornelium Papam frequenter in suis ep^{is}
fratrem et consacerdotem appellauit

Ambrosius in Paschali. ut inquit, iam nihil est si clauis illa
regni celorum quas in b. Petro Ap^{to} cum illi suscepimus sacer-
dotes minime reseruauerunt. non dicit a b. Petro sed in b. Petro
a Christo et Paulo, post repetitum est a D^{no} 3°. pasce oues meas.
quas oues, et quem gregem non solum b. Petrus suscepit, sed
nobiscum eas suscepit, et cum illis nos suscepimus omnes.
unde nobis regenda traduntur tria dicit Ambr. primum quod
non solum b. Petrus suscepit oues: secundum, quod nobiscum
eas suscepit, et nos cum illis. ergo non ab illis sed a Christo
illis. tertium est, quod inde est, quod regenda nobis traduntur
quia quia eas cum Petro suscepimus. ergo non humana
ordinatione, sed diuina uoluntate

Ciprianus tractatu iij de simplicitate Praelatorum dicit Christo
dixisse tibi dabo clauis et pasce oues meas et quamuis
tribus partem potestatem tribuerit, ut unitatem manifestaret
tatis eiusdem originem, ab uno interpretem sua auctoritate
sunt. non ergo soli Petro promissa sunt clauis, et deditur
est pasce oues meas, quia ipsi soli essent danda, aut uolens
esset constituendus pastor Eccl^e cum ceteris Ap^{lis} partem potestatis

dederit, sed ut unitatem manifestaret e' que' uerba statim
de menti s. Thomae explicabuntur

Diuus Bernardus lib. 3. de' consideratione quia Eugenius
Papa exemerat quosdam Abbates ab Ep'is meminisse inquit
te uolo parabola Natã, et facinoros; et post multa inmoda ex-
emplorum enumerata, ait, si uultura, inquit, est uis cuiq; ser-
uari suum, auferre cuiq; sua uultu quò poterit conuenire.
Erras, si ut summam, ita et solam institutam adeo ueram
Apostolicam p'atim existimas. et paulo post, non ergo tua
sola p'tas a dño sunt et mediocres sunt, et inferiores monstru
facis si manu submouens digitum facis pendere de capiti su-
periozem manu brachio collateralẽ. taliter est si in Cr'i cor-
pore membra aliter locas q; ipse disposuit. nisi tu putas alium
esse qui posuit in Eccl'ã quosdam quidem Ap'tos 21. nec uerba
Bernardi recipit iam interpretationem, ut alias p'tatis intelligat
institutas esse a Cr'o mediate quia nullam Eugenius faceret iniu-
riam eximendo Abbatem ab Ep'o si Ep'us fuisset eius uicarius
potuisset et respondere Eugenius Cr'm per suos p'decessores
ita disposuisse, et persequi uicarius eius erat aliter tunc disponere
non ergo Bernardus opponeret Cr'm per alios Pont. Eccl'ã ordinem
disponentem Cr'o per Eugenium dispensanti, neq; opponeret Papam Papa
sed Cr'm disponentem Papa dispensanti, et deniq; institutionem Diuinam
dispensationi humane.

Omitto nunc consilium Africanum in Cap. primæ sedis, et Pelagium
Papam in c. nullus, et b. Gregorium c. ecce. 99. dicitur. qui uno ore
prohibuerit ne quisq; Pont. Rom. uniuersalem Papam, aut Patriarcham
appellaret intelligenti læceratione ordinem Ep'or. Labefacta si
sum Pont. uniuersalis Papa appellaretur. Omitto etiam alia testimo-
nia sanctor, per H'mos Patres allata. Accedit iam D. Thomas qui
nobis aduersarius obicitur cum si attenti legatur non contra
nos sed pro nobis sit qui l. 4. summe contra gentiles c. 74. 5. et 6.
trahat de Hierar. eccl'ã ut institutio diuina est procedens a minoribus
ordinibus usq; ad primum, et supremum Hierarchiam nihil immixtus
humanu non Archiepos, non Patriarchas ut attente legenti mani-
feste patebit, et cum in c. 74. 5. Statuerit ordinem esse sacramentu
in c. 76. inquit quis sit minister huius sacramenti ubi aduocet

tendum est quod cuius est instituire sacramenta, est instituire
sacramentorum, ac proinde cum s. Thomas loquitur de
sacramenti ordinis, intelligendus est de ministro a quo
de quo sic ait necesse est aliquam potestatem superiorem esse in ecclesia
alicuius alicuius ministerij quae ordinis sacramentum dispense
et haec est episcopi potestas. ecce quod s. Thomas dicat Episcopum esse minist-
rum sacramenti ordinis eo quod habeat potestatem superiorem,
alicuius ministerij potestati sacerdotali, quare autem sit superior
declarat dicens quae, et si quantum ad consecrationem corporis
non excedat sacerdotis potestatem, excedit enim eam in eis quae
pertinent ad fideles. Nam et ipsa sacerdotalis potestas ab episcopo
derivatur, et quicquid ordinis circa populum fidelem est agendum
episcopo reservatur, quorum autem et sacerdotes possunt hoc quod eis
ordinis committitur, et paulo post sic ergo manifestum est quod summa
potestas regiminis fideles populi ad episcopum pertinet, dignitatem
ille. ex quibus manifeste colligitur Thomam tenuisse Episcopum esse
ministrum sacramenti ordinis eo quod sit superior, et alicuius ministerij
ipsis sacerdotibus ipsi sacerdotibus ea autem ratione esse
superiorem, quia ipsa sacerdotalis potestas ab episcopo derivatur,
summa potestas regiminis fideles populi ad episcopum pertinet dignitatem
Nam si s. Thomas voluisset ostendere vellet probare Episcopum esse minist-
rum sacramenti ordinis eo quod posset ordinare, esset probare idem per
idem. non ergo probat esse ministrum sacramenti ordinis quia
ordinare, sed quia penes illum est potestas regiminis. ubi amine-

na si s. Tho. vellet
probare episcopum esse minist-
rum sacramenti ordinis
eo quod posset ordinare, et
ostendere idem per idem,
non ergo probat esse minist-
rum sacramenti ordinis, quia
posset ordinare, sed quia
penes illum est potestas
regiminis.

vertendum est quod potestas regiminis prius natura est in episcopo
potestas ordinandi. Nam ex eo pertinet ad episcopum ordinare quia per
Episcopum est ut per ordinationem possit habere sacerdotes qui illi
adulescentes, ad hoc enim ab episcopo ordinantur ut ex forma ordinationis
perspicuum est deinde D. Thomas post praedicta ait, quod
est necessarium quod in una ecclesia sit unus episcopus qui sit caput
ceterorum ita necessarium est in tota ecclesia esse unum caput quod
praesit unicecis membris. quod aequum nullam vim haberet
probandum sum. Pont. esse caput totius ecclesiae iure Divino,
episcopus eodem iure esset caput sua particularis ecclesiae esse autem caput
pertinet ad potestatem regiminis. Ergo episcopus de mente s. Thomae
potestas regiminis iure Divino est superior sacerdotibus. Probatur
cum s. Thomas probaret primatum Petri adducit illa verba

dabo claves etc et inquit ei soli promisit ut ostenderetur potestas cla-
 uium per eum ad alios derivanda, per eum dicit, tamq[ue] per supremu[m]
 Christi ministru[m] non ab eo tamq[ue] a fonte, fons enim o[mn]i[u]m clarumatum
 Christus est de cuius plenitudine omnes accipimus secundum ipsius
 donationem. Neg. D. Ciprianus in loco allegato comparat sum. Pont.
 fonti arbori soli; ut quidam Pres dixerunt, sed ipsam Ecclesiam cuiq[ue]
 ipse sum. Pont. radus, riuulus, et ramus est. Non enim potest
 inquit Ciprianus habere Deum Patrem, qui Ecclesiam non habet
 matrem. uult ergo dicere quod omnes sumus filij Eccl[esi]e, q[uo]d sum[us] q[ui]
 Pont. et alij Epi creuerunt in Pres, iuxta sententiam d. Aug[ustini]
 qui in Psalms. 49. eccl[esi]a ait non te patris desertam quia non
 uides Petrum, quia non uides Paulum, quia non uides illos
 per quos nata es, de prole tua tibi creuit paternitas, per pa-
 tribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos principes etc
 Ciprianus ergo non aduersatur d. Thoma dicenti potestatem clauium
 per sum. Pont. in alios derivari. quod aut per eum deriuentur
 tamq[ue] per ministru[m] probatur. p[ro] quo notandum est quod potestas
 clauium duplicem complectitur potestatem ordinis, et iurisdictionis
 et de utraq[ue] loquitur Thomas. et uere dicit ambas illas potestates
 derivari per sum. Pont. in ceteros, tum sic potestas ordinis de-
 riuatur per eum, tamq[ue] per ministru[m] ergo et potestas iuris-
 dictionis cum utraq[ue] deriuetur a Christo tamq[ue] principali auctore
 et institutore per sum. Pont. in ceteros, et grauis negatur de
 potestate iurisdictionis. quod necessario conceditur de potestate ord[is].
 non ergo differunt istae potestates secundum s. Thomam in medio
 per quod in ceteros deriuantur, neq[ue] in fonte a quo deriuantur
 utramq[ue] enim deriuari dicit per sum. Pont. sed differunt in
 medio quia potestas ordinis, quia ex natura sua fixam esse
 oportuit, deriuatur per consecrationem potestas uero ordinis,
 quia eam saepe uariari expediebat deriuatur per simplicem
 sum. Pont. inunctionem. habent ergo Epi utramq[ue] potestatem a
 Christo immediati per sum. Pont. tamq[ue] supremum eius ministru[m]
 ad se deriuatum, sed potestatem ordinis per consecrationem,
 iurisdictionis uero per simplicem inunctionem, ut utrusq[ue] potestas
 natura seruetur. Perspicuum ergo est ep[iscopos] a Christo immediate
 haberi utramq[ue] potestatem; et per consequens de iure diuino

quod D. Thomas opusculo 19. c. 9. ad 3. arg.^m disertus necesse
docet. querit enim in illo argumento an eodem modo sit Epus
sub Archiepō, quo sacerdos est sub Epō, et respondet quod non est
omnino simile. Nam Archiepōs non habet immediate iurisdictionem
in illis qui sunt diaconi Epō, nisi causa ad eum deferretur. Sed
Epus habet iurisdictionem in subditis sacerdotibus cum possit quem
libet eorum coram se vocare, et excommunicare. quod Archiepōs
non potest in subditis Epōs. et ratio huius est, quia Epus sacer
dotis natura licet de iure diuino subditur pontifici Epō, cui
sit imperfecta respectu illius, ut Dionysius probat, sed Epus
subditur Archiepō solum ex ordinatione eccē, et ideo in
quibus eccē. statuit Epō Archiepō subiectum, in illis tñ
subiectus est ei; sacerdos aut qui iure diuino Epō subditur
in omnibus est ei subiectus, sicut etiam Papa habet imme
diatam iurisdictionem in omnes Christianos. uidere Pres
p. 1. quod 5. Thomas inculcet sacerdotis iure diuino esse
Epō subiectos cum suis subditis. nam primo dicit quod na
turaliter et de iure diuino, quod est dicere quod ratio natu
lis exigebat sacerdotem, quasi imperfecto Epō tamq
fello subditum esse hoc ius Diuinum posuit prætulerit
dando iurisdictionem Epō super sacerdotis, et ipsos
subditos, quam iurisdictionem non habet Archiepōs in
Epōrum subditos, quia iurisdictione Archiepiscopos, ex adma
nate eccē est, et ideo non habet ampliozem quam ei eccē. concessit. qui
uero Epus habet immediatam iurisdictionem de iure diuino in sacerdotis
et eorum subditos sicut Papa in omnes Christianos inde est, quod sa
cerdos cum suis subditis subiectus est Epō iure diuino. negari ergo no
pōt beatum Thomam fuisse in hac sententia quod Epō habent statim
ordinis, et statim iurisdictionis de iure diuino immediati a Crō
per summum Pont. tanq per eius ministrum, statim quidem ordinis
per consecrationem. iurisdictionis uero per simplicem iurisdictionem
Unde facilis est solutio argumenti quod ex eodem d. Thoma adducitur
qui in 2.^a 2.^e quest. 39 dicit quod per Crisma non amittitur
ordinis. quia habetur per consecrationem, iurisdictionis uero amittitur
quia

quia accipitur ab homine Nam ibidem s. Thomas noluit dividere
 medium, per quod utraq[ue] p[ar]tes derivatur, sed modum quo derivatur
 ex eo enim dicit p[ar]tem ordinis esse in amissibilem, quia habetur per
 consecrationem. iuris dictionis vero amitti quia accipitur per s[an]c[t]i-
 p[ar]tem hominis inunctionem, quod centies iam repetuimus. neq[ue] s.
 Thomas hoc in loco neq[ue] immediate in alio, quem ego uiderim dicit
 iurisdictionem accipi ab homine immediate tamq[ua]m a causa secunda
 sed solum accipi ab e[ss]e, quod intelligendum est tamq[ua]m a s[an]c[t]o ministro
 per simplicem inunctionem ut satis nos probasse illius uerbis
 exultamus

Redeamus iam ad illud caput 76. Summa contra gentiles ubi cum
 probaretur potestatem summi Pontificis perpetuo in ecclesia esse
 duraturam inquit Thomas quod ita illos qui tunc erant in ministerio
 constituit ut eorum p[ar]tes derivaretur in posteros pro utilitate ecclesie
 usq[ue] in finem seculi, sed inter ceteros constituit Apostolos in mini-
 stero ep[iscop]ali. Ergo omnis p[ar]tes, que ad exercendum ministerium
 ep[iscop]ale necessaria est, in posteros fuit derivata. huiusmodi aut
 est p[ar]tes iurisdictionis, que tam necessaria ep[iscop]o est, ut ep[iscop]us mini-
 strium suum pastorale sine ea prestare non possit. Ergo tam
 potestas iurisdictionis, quam potestas ordinis quam habent ep[iscop]i
 ab Apostolis derivata est.

Quae dicta sunt unica ratione aliqua ex p[ar]te conabor explicare
 consideremus ep[iscop]um mediolanensem in duplici statu altero post
 electionem ante consecrationem, altero uero, postq[ua]m fuit consecratus
 quod non habuerit electus praeter consecrationem, profecto nihil,
 et tamen electus nondum erat ep[iscop]us non pastor, non habebat proprias
 oues, nec pro eis animam suam p[ro]uere tenebatur. non erat in statu
 perfectionis, nec sponsus illius ecclesie, ac proinde poterat eam sine
 culpa dimittere. Ergo per consecrationem omnia ista immediate
 a s[an]c[t]o accipit, quod firmatur auct[orit]ate diuini Romae qui 22. q. 1. 8. 9
 ar. 6. ad 2. et 3. aeq. dicit hanc differentiam esse inter curam

animarum, quam habet plebanus, et eam quam habet Epus quod
illam plebanus accipit per simplicem inunctionem, hanc uero
per solemnem consecrationem atque inde efficitur ut Epus sic in
perfectioris, et proprie pastor, et quod teneatur animam suam
pro ouibus suis et sufficere deberent ista quae Epus habent
consecrationem ut declarantur esse institutos uice Domino, et
byteris superiores, quia si potestatem superiorem, et aliorum mi-
sterij haberet, quicquid esset de iurisdictione. sed dicitur forte
omnia ista haberi posse sine iurisdictione de hac re duae sunt
opiniones. nam quidam dicunt quod potestas pastoralis quae recipitur
per consecrationem est ipsa potestas iurisdictionis, cuius usum, et ex-
ercitium Epus habere non potest, nisi Papa ad quem ^{pertinet} materiam
hoc est subditos, quos simul cum consecratione dat, quia nullus con-
secrari debet, ~~et consecrari potest~~, nisi ad certam Ecclesiam, cum
de mandato summi Pont. consecratur, suscipit a Crō potestatem
potestatem, quae potestas iurisdictionis est, et a papa, de cuius mandato
illius Ecclesiae Epus consecratur, accipit subditos in quos exercet
potestatem iurisdictionis, quam a Crō accipit.

Alij uero dicunt quod potestas iurisdictionis est distincta a potestate
pastoralis, et quod sane recipit Epus per consecrationem, illam
uero a Papa, et ista est communior opinio, et istae opiniones in
iudicio potius differunt uerbis quam rebus, quod enim primi
Epum accipere materiam a Papa, posteriores dicunt esse a
iurisdictionem, quia nihil aliud est dare subditos, et siue
siue illo modo dicatur cum in ea sententia quod materiam
iurisdictionem secundum unam opinionem, aut iurisdictionem secundum aliam
recipit Epus immediate a Crō per sum. Pont. ut abunde
demonstratum est

Superest nunc respondere ad duo praecipua argumenta quae
contra hanc sententiam adducuntur, primum est Epus conse-
cratus

129 91

tus habet eandem iurisdictionem quam habuit ante consecrationem cum esset electus. sed ante consecrationem habuit iurisdictionem a Papa non praeiure ut ministros sed ut ab eo habent iurisdictionem Archiepiscopi, et Capitulum sede uacante. Ergo Episcopus non habet iurisdictionem a Christo derivatam per summum Pontificem tam per ministrum. respondetur quod aliter habet Episcopus iurisdictionem post consecrationem quam habuit per electionem, et quam habeant Archiepiscopi, et Capitulum sede uacante. nam hi habent iurisdictionem non ex Christi institutione, sed ex sola ecclesiae ordinatione possit enim summus Pontifex tollere iurisdictionem a Metropolitanis et per se, uel alia ratione, quam iudicaret expedire Episcopos gubernare sicut modo quidam illorum sine Metropolitanis sunt. posset etiam ordinare ne capitula sede uacante, aut electi aliquam gubernationem haberent. posset enim gubernationem ecclesiae uacantis Archiepiscopo, aut vicario Episcopo committere. quia omnes illi habent iurisdictionem ex sola ecclesiae ordinatione participatam ab illa suprema iurisdictione quam Papa habet in tota ecclesia, ita ut propriissime dicantur uice summi Pontificis illam iurisdictionem exercere, sicut officialis meus uice mea, et per iurisdictionem participatam ab ea quam ego habeo gubernat ecclesiam meam sed multo aliter dicendum est de iurisdictione Episcopi. Nam illam habet Episcopus ex ordinatione, et institutione Christi quamuis illam habeat per summum Pontificem tam per ministrum, ad quem pertinet diuulgare Episcopos, et in illis Episcopos praeficere cuius certissimum argumentum est, quod non potest summus Pontifex non constituere in ecclesiis Episcopos quotquot iudicauerit esse necessarios, nec potest non dare eis omnem iurisdictionem necessariam ad suas ecclesias gubernandas nisi uelit facere contra ordinationem Christi, et eius institutionem praeterire. unde colligitur multo aliter esse

ministerium in distribuendis, et disponendis iurisdic^{tion}ibus
in condendis Canonibus quia Christus instituit Episcopos cum
pastorali et iurisdictione necessaria ad illam exercendam, quod
genus ministrorum instituit perpetuo duraturam in ecclesia per
sum. Pont. dispensandum, unde eorum iurisdictionem est participatam
ab illa suprema summi Pontificis a Christo instituta

Secundum arg^m est ad probandum quod iurisdictione non derivatur
per sum. Pont. tamq^m per Christi ministerium quia de ratione ministerii
est quod operetur abstractus certo modo, et forma quam non licet
ei praeferre ut est videre in ministeris sacramentorum. Sed sum.
Pont. est omnino liber in dispensanda iurisdictione Episcoporum quia
quos vult facit Episcopos, et quando, et ubi vult ergo non dispen-
sat iurisdictionem tamq^m minister respondetur. primo quod si
arg^m aliquam esset vim probaret etiam quod consecratio
non derivaretur per sum. Pont. tamq^m per ministerium quia
liber est in consecrandis Episcopis q^m in ipsis eligendis, et si dicitur
differentiam esse quia consecratio semel facta nec potest
nisi, nec tolli. iurisdictione vero sic respondetur hoc non esse
ex eo q^m quod iurisdictionem tribuat Papa, sed quia iure
Divino Papa superior est Episcopis ea ratione undecumq^m Episcopis
iurisdictionem haberent posset ex causa Papa illam minuire
et omnino tollere in quo ego dignoscatur q^m sit minister

quod non sua potestate episcopi
delegat, sed eam que
pro ipsis est a christo ins-
tituta ex episcopi ordina-
tione dispensat.

cum tam liber sit in dispensanda iurisdictione, nempe quia
licet in multis sit liber sicut oportebat ministerium qui tunc
gubernanda praecebat in quibusdam tamen liber non est
quia ut dicebamus, non potest non constituere per ecclesias episcopos
quos iudicaverit esse necessarios, neq^m potest non dare illis iurisdictionem
necessariam ad ecclesias suas gubernandas, nec licet
ei quoscumq^m de fece vulgi praeferre, sed quales Paulus requirit
sine crimine ut decet Dei dispensatores hac ratione tamq^m minister
iurisdictionis episcoporum dispensat, atq^m distribuit quod ex

plō manifestatur, si quis seruo, quem fidelem arbitretur ex
 haberet claves thesaurorum sanctorum ut eos in pauperes erogaret
 dubitari non pot seruum illum quantumuis sit liber in distribu
 buenda illa pecunia. quia pot huius dare et non illi dare illi
 plus huius minus, nihilominus non tamq dominum, sed tamq
 ministrum non sui, sed domini sui ^{dei} pensare, quia, ut non excedat
 ministerij rationem satis est quod in omnibus liber non sit, nec
 enim potest pecuniam sibi retinere neq, alys q, pauperibus erogare

pecunia

Ut eandem sententiam meam absolutam certiss^m puto debere esse o
 uis Cath. quocumq, iurisdic^{to} a Papa deruetur sive ut a causa
 secunda, ut illi uolunt, sive ut a ministro, ut nos intelligimus
 eam ex ordinatione, et constitutione diuina epis deberi. neq, puto
 quicq, esse qui audeat dicere Papam non teneri ex ordinatione
 et constitutione diuina constituere epis, et illis iurisdictionem
 necessariam h^{ab} exhibere quod satis esse censeo ut tamq ueritas
 Cat^{ol}^{ica} a s. synodo contra haereticos deformatur epis esse uere
 diuino institutos, et presbyteris superiores sicut in antiquo
 Canone habetur. Placeret etiam si adderetur epis eodem iure
 Rom. Pont. Sui in terris uicario, in quo est plenitudo potestatis,
 subiectos esse. Cetera uero quae tractata sunt de modo quo iuris
 dictio a sum. Pont. in epis deruetur aut omitteretur omnino
 tamq non necessaria aut in aliam sessionem reijceretur ut
 post disputationem Theologorum Patres de ea re sententias
 dicerent, hac oia esse dicta esse uolo sub censura s. synodi 20

Eusebius lib. 3. c. 75. contra Arium haereticum, qui dicebat mi
 sic ep^{is} a presbitero differre, dicere, inquit, ipm ep^{is} et pres
 biterum equales e^{ss}e quom^o erit possibile, ep^{is}q. n. ordo Patrum
 generator est, Patres. n. gn^{at} eccl^{ie}, quod non p^ot presbiter, et
 infra, et q^o n^o p^ot idem e^{ss}e docet d^{eu}s Ap^{osto}l^{us} q^{ui} s^{ic} ep^{is}
 et quis presbiter cum dixit ad Thimote. qui erat ep^{is}, pres,

sermone diuini appe
 (Car Ap^{osto}l^{us} sermonem.)

presbiterum ne obiurges sed adhortare velut preem, quod negotium
esset epi, ut presbiterum non obiurgaret, si non super presbiterum
placem haberet, quemadmodum et dicit rursus, aduersus
presbiterum ne cito admissis accusatione, nisi coram districtis
et tribus testibus, et non dixerit ad aliquem presbiterum, ut
ne eum obiurgares, et vides quod omnis ruina eius, qui ex diabolo
concussus est, non est exigua. Hec ille. / Confessio, ex

traditione habet neminem episcopum consecrari, nisi ad certam ecclesiam,
si ergo Christus, ^{instituit episcopos} instituit episcopos habituros certam ecclesiam, hoc ad
est habere iurisdictionem, ergo instituit episcopos habituros iurisdictionem
dictionem. / Item confessio, si quis de mandato Papae consecratus
episcopos aliam ecclesiam, seclavo si inuicem sit, haberet omnes
placem necesse ad gubernationem illius ecclesiae et hanc
deo, quod Papa nunc aliud facit quam consecrare ad illam ecclesiam